

GOEIE BESTUURSPRAKTYKE VIR SUKSESVOLLE BOERDERY

DEUR DR PHILIP THEUNISSEN

Ekonomies gesproke is 'n goedbestuurde boerdery een wat konstant 'n groter wins as soortgelyk gestruktureerde boerderye in dieselfde geografiese omgewing maak. Omdat eksterne makro-ekonomiese faktore, soos prys, dikwels 'n totale bedryf affekteer, is dit belangrik dat 'n boerdery se wins relatief tot 'n bedryf vergelyk moet word en nie net op 'n individuele vlak beoordeel word nie. Sodoende kan individuele bestuursvaardighede gedurende uitsonderlik voorspoedige én swak tye geïdentifiseer word.

Winsgewende boere bou hulle boerderye op rondom suksesvolle bestuurspraktyke eerder as suksesvolle boerderypraktyke. Daar is 'n belangrike verskil! Meeste boere het merkwaardige vordering gemaak ten opsigte van operasionele effektiwiteit. In die meeste geval het die bestuurspraktyke egter nie in pas met die operasionele vordering gebly nie. In hierdie reeks artikels sal daar aangetoon word hoe die beproefde bestuurspraktyke sistematies in boerderye aangewend kan word met die oog op die verbetering van winsgewendheid. Daar is beduidende verskille tussen winsgewende en nie-winsgewende boere. Sommige verskille is in areas waar daar wel veranderinge aangebring kan word terwyl ander verskille nie maklik verander kan word nie. Suksesvolle boere is denkende boere. Dit verg die vermoë om obserwasie in inligting, inligting in kennis, kennis in begrip en begrip in wysheid te omskep. Met behulp van die wysheid kan die goeie bestuurspraktyke op die plaas geïmplimenter word.

DIE 12 AREAS VAN GOEIE BESTUURSPRAKTYKE

- AREA 1: Algemene bestuur
- AREA 2: Finansiële bestuur
- AREA 3: Produksiebestuur
- AREA 4: Bemarkingsbestuur
- AREA 5: Menslike hulpbronbestuur
- AREA 6: Aankoopsbestuur
- AREA 7: Meganisasiebestuur
- AREA 8: Risikobestuur
- AREA 9: Administratiewe bestuur
- AREA 10: Volhoubare bestuur
- AREA 11: Erfopvolgingsbestuur
- AREA 12: Bestuursinligting

Die monitering van 'n boerdery is nie net 'n oefening wat aan die einde van 'n finansiële jaar gedoen moet word nie. Dit behels eerder dat die boer 'n gereelde vloed van akkurate en tydige inligting beskikbaar moet hê sodat hy in beheer van sy boerdery kan bly. Goeie inligting gaan nie opsigself die boerdery se sukses bepaal nie. Dit kan foute beperk, die omvang van afwykings bepaal en die boer op die oorsake, eerder as die simptome, laat fokus. In die meeste gevalle word bestuursinligting as voorsorgmaatregel gebruik sodat daar betyds 'n koers-aanpassing gemaak kan word.

Te veel boerderye se finansiële rekordhouding en bestuursinligtingstelsels is ontoereikend en die meeste bestuursbesluite is dan ook net soveel werd soos die inligting waarop dit gegrond is. Die resultaat is dat meeste van die beplannings en ontledings wat deur die boer gedoen word in rekenaarterme as "gemors in, gemors uit" beskryf kan word. Die boer moet beseft dat hy op baie meer inligting moet steun as dit wat sy bank of koöperasie en die Ontvanger van Inkomste van hom vereis. Hy benodig waarskynlik tien keer meer soveel inligting om sy boerdery suksesvol te kan bestuur. Om finansiële inligting dus slegs saam te stel wanneer hierdie instansies dit aanvra gaan nie aan die boer se bestuursbehoefte voldoen nie.

Die totale pakket van bestuursinligting moet die boerdery se finansiële posisie kan bepaal, die finansiële prestasie kan aandui en die toekomstige finansiële posisie kan projekteer. Dit behels dus dat die boer vanaf 'n uitgebreide begroting moet werk, ag moet slaan op eksterne inligting wat aantoon dat daar bedreigings of geleenthede vir die boerdery bestaan, interne inligting moet ontleed wat op die boerdery se sterk- en swakpunte dui en advies moet vra waar daar bevestiging van die bestaande roete gekry moet word of wanneer daar 'n nuwe koers ingeslaan moet word.

Bestuursinligting is onderhewig daaraan dat dit help om die regte vrae te vra maar nie noodwendig die regte antwoorde verskaf nie. Goeie oordeel en gewone logika moet daarmee saam gebruik word. 'n Norm moet vasgestel word om die boerdery se prestasie intern te meet, oor tyd te meet en teen 'n industrie te meet. Dan kan die boerdery se bestemming gereeld vasgestel word en die roete om daar uit te kom, bepaal word.

GOEIE BESTUURSPRAKTYKE 12.

BESTUURSLIGTING

Die ruggraat van bestuursinligting is 'n kontantvloei-begroting. Op sy eie is dit ook nie meer voldoende nie en die kontantvloei behoort uitgebrei te word na 'n bestuursbeplanning wat die volgende kan weergee:

- Die huidige finansiële posisie (balansstaat);
- 'n Produksieplan wat sal aandui wat geproduseer gaan word, hoe dit geproduseer gaan word en wat elke vertakking se sensitiviteit vir prysskommeling en opbrengsafwykings is (*what if scenario's*);
- Die verwagte finansiële prestasie van die boerdery in die vorm van 'n geprojekteerde inkomstestaat en vertakkingsbegrotings;
- Die verwagte balansstaat aan die einde van die begrote periode.

Bestuursinligting moet akkuraat en tydig wees. Berekeninge en ontledings moet konstant op dieselfde wyse gedoen word sodat dit telkens dieselfde meetbare resultaat sal oplewer. Inligting wat nie hieraan voldoen nie is misleidend en kan tot swak besluite lei.

Bepaal u bestuursvermoë ten opsigte van goeie bestuurspraktyke met hierdie kort toets. Soos met enige self-evalueringsoefening sal die resultaat slegs van nut wees as u eerlik, realisties en reguit op die vrae antwoord. Die uitslag is dus so goed soos wat u dit self gaan maak.

12. BESTUURSLIGTING

Ja Nee

12.1. U voel die jaarlikse finansiële state wat u boekhouer/ouditeur vir u opstel is voldoende inligting om boerderybesluite mee te neem;

☐ ☐

12.2. U besluite word geneem op tydige en akkurate inligting;

☐ ☐

12.3. U weet wat die produksiekoste van elkeen van u vertakkings is;

☐ ☐

12.4. U stel elke jaar vertakkingsbegrotings vir elke gewas op;

☐ ☐

12.5. U het 'n geskiedenis van elke vertakking se produksie en finansiële resultate;

☐ ☐

12.6. U doen vergelykings van u boerderyvertakkings met mekaar;

☐ ☐

12.7. U doen vergelykings van u boerderyvertakkings teenoor vorige jare;

☐ ☐

12.8. U doen vergelykings van u boerdery se resultate met dié van ander boere;

☐ ☐

12.9. U stel 'n gedetailleerde begroting aan die begin van elke produksiejaar op;

☐ ☐

12.10. U stel 'n begrotingsafwykingsverslag op.

☐ ☐

Die korrekte antwoord op vraag 1 is NEE. Daarna is al die korrekte antwoorde JA. Vraag 1 verteenwoordig die verpligte vaardigheid wat u ten opsigte van die bestuursterrein móet uitvoer. Indien u punte hier verloor het moet u dit onmiddelik in u boerdery gaan regstel. Afdeling 2 (Vraag 2 – 4) verteenwoordig die basiese bestuursvaardighede. U behoort hier ook volpunte te behaal. Maak seker waar u punte verloor het en stel dit reg in u boerdery. Afdeling 3 (Vraag 5 – 7) verteenwoordig gevorderde bestuursvaardighede. Indien u hier 'n hoë persentasie behaal het, is dit 'n teken dat u oor bogemiddelde bestuursvaardighede beskik en meer as die nodige doen om u boerdery reg te bestuur. Afdeling 4 (Vraag 8 – 10) verteenwoordig die gesofistikeerde bestuursvaardighede. Indien u hier 'n hoë persentasie behaal het, is u aan die voorpunt van boerderybestuur. U het al die bestuursvaardighede onder die knie, u is innoverend en u implementeer vernuwings in u boerdery.

VERDERE INLIGTING:

Agricultural Extension Publications (ISU): www.extension.iastate.edu
Farm Business Planning Manual: www.ext.nodak.edu
Computus Bestuursburo: www.computus.info
Agribiz: www.agribiz.com
Ten habits of highly profitable farmers: www.agriweb.com
Farm Management by Ronald Kay & William Edwards